

LIBERTATEA CREȘTINULUI ÎN VIZIUNEA SFINȚILOR PĂRINȚI AI BISERICII RĂSĂRITENE

Cu toții spunem adeseori că suntem niște oameni liberi și că nimeni nu ne poate împiedica să facem ceea ce ne dorim, dacă lucrul respectiv ne produce plăcere. Însă, oare acest lucru poate fi numit libertate? Oare am înțeles noi libertatea cum trebuie sau doar am schimbat sensul cuvântului „libertate” și am făcut ca libertatea să semene mai mult cu împătımirea și robirea față de lucruri și de anumite patimi?

Cu siguranță cea de-a doua variantă este corectă, cea în care noi folosim expresia „suntem niște oameni liberi și putem face tot ceea ce ne dorim” pentru a ne masca anumite patimi și poftă ascunse, și a părea înaintea oamenilor stăpâni pe noi înșine, atunci când, de fapt noi nu putem rezista în fața unei tentații.

Ei bine ținând cont că marea majoritate dintre noi suntem robiți de anumite lucruri vremelnice și obiceiuri lumești, avem nevoie în primul rând, de o putere Superioară cum este Harul Duhului Sfânt.

În al doilea rând avem nevoie de niște povățuitori cum sunt Sfinții Părinți care au trecut prin multe greutăți în viața lor și în cele din urmă le-au depășit prin ajutorul lui Dumnezeu, ca să înțelegem ce este cu adevărat libertatea și puterea de a voi, folosită la adevărata ei valoare. Cu siguranță modul de viață al Sfinților Părinți a fost unul corect, încât a fost trăit după învățătura pe care Fiul lui Dumnezeu a adus-o în lume și în același timp ei nu și-au legat niciodată mintea de vreun lucru pământesc, știind că toate lucrurile veacului acestuia sunt înșelătoare, trecătoare și robesc mintea omului încât nu o mai lasă să se gândească la Dumnezeu.

Mântuitorul Iisus Hristos a spus în cuvântările Sale că „acolo unde va fi comoara fiecărui om, acolo va fi și inima lui”. Înțelesul acestor cuvinte este unul cât se poate de simplu.

Datorită faptului că ei au reușit să ducă o viață în care au putut să se dezlipească de cele materiale și să le folosească atât cât este de trebuință existenței trupului, împlinind poruncile Mântuitorului, nouă, creștinilor de astăzi ni se face vădit faptul, că o astfel de viață duhovnicească îi este cu puțință oricui dorește să se mântuiască și pune cuvintele lui Dumnezeu mai presus decât nevoile sale trupești.

Dumnezeu l-a adus la existență pe om pentru a trăi în fericire veșnică alături de El în Raiul Edenic. Iată cum, omul, având toate bunătățile fără să fi muncit în vreun fel pentru ele, a considerat că este cazul să facă uz de libertatea pe care i-a dat-o Creatorul, într-un mod contrar voinței Divine, dar și naturii sale omenești, alegând din proprie voință să se sustragă de sub puterea Creatorului și el însuși să devină un „dumnezeu”. Iată cum din prima carte a Sfintei Scripturi aflăm că într-adevar omul este o ființă liberă, dar libertatea fără o anumită stăpânire de sine și o judecată dreaptă, poate fi primejdioasă.

Libertatea adevărată nu este aceea care ne spune să facem tot ceea ce ne dorim, indiferent de

consecințe, ci este aceea în care omul călăuzit de Harul Duhului Sfânt alege să facă ceea ce este mai bine pentru el și pentru aproapele. Libertatea cu care a fost înzestrat omul de Dumnezeu implică o responsabilitate și anume aceea ca omul să se gândească mereu că este o ființă ce are o valoare eternă înaintea lui Dumnezeu, iar dat fiind acest fapt, trebuia să se străduiască pe cât îi va fi cu putință să facă voia Lui.

Sfinții Părinți ai Bisericii Răsăritene au spus că omul prin neascultarea pe care a săvârșit-o primul om în Raiul Edenic, nu și-a pierdut chipul lui Dumnezeu din el, dar totuși s-a știrbit din asemănare, adică, omul în continuare va fi nemuritor cu sufletul, dar mintea lui va fi murdărită de gândurile necurate și atracția față de cele pământești, având pe mai departe capacitatea de a judeca, de a urâ sau a iubi, dar în schimb și-a pierdut puterea de a merge drept înaintea lui Dumnezeu și de a avea ca obiectiv în această viață, reîntoarcerea în paradisul pe care l-a pierdut cu mult timp în urmă.

Cât timp omul nu va putea căuta și dori din toată puterea lui reîntoarcerea în patria sa strămoșească, și nu va disprețui cele ce îl despart de Dumnezeu, nu poate fi vorba de libertatea și afirmarea voinței. Deși omul din mândria lui pentru a nu fi judecat de semenii săi ca fiind slab, pretinde a fi liber, acea pretinsă libertate a lui în care trăiește, de fapt, este o Babilonie a patimilor, o lipsă a legăturii cu Dumnezeu și o amestecare a gândurilor.

Neavând ca țintă pe Dumnezeu, el se ocupă cu lucruri mărginite care nu pot satisface setea lui de infinitate și astfel, el va rămâne mereu în întuneric și în moartea spirituală nevrând să se hrănească din izvorul vieții care este Dumnezeu. Acest mod de viață fiind unul care grăbește firea omenească spre moartea cea veșnică și spre iad, nu numai că nu este un mod de viață corect în raport cu Sfânta Scriptură, dar este și unul plin de multe suferințe lăuntrice și neîmpliniri materiale și spirituale.

Acestea se datorează faptului că omul face abuz de puterea sa volițională în scopuri pătimase și nu o mai folosește așa cum Dumnezeu a gândit-o la început. Scriptura spune că Dumnezeu pe toate le-a făcut bune însă omul a denaturat înțelesul fiecărui lucru și l-a înlocuit cu moduri pătimase de întrebuințare pentru a face uz de ele după bunul lui plac, distrugându-se și pe sine, dar și viața apropiaților săi.

Sfinții părinți mereu au susținut faptul că pe lumea aceasta există doar două drumuri, cel care duce la moarte, pe care ne conduce diavolul îndemnându-ne la păcate și fapte de neascultare ce pricinuesc dezbinare între oameni, dar și față de Dumnezeu.

Cel de-al doilea drum este drumul care duce la viața veșnică și deplină libertate în Împărăția Cerurilor și pe care merg toți cei care voiesc să asculte de Mântuitorul Iisus Hristos în această viață. Numai cei care vor reuși să ajungă acolo vor putea afla ce înseamnă adevărata libertate. Revenind însă la tema principală și anume felul în care văd Sfinții Părinți libertatea creștinului trebuie să menționăm faptul că ei au considerat că omul renăscut prin Harul Duhului Sfânt, care l-a primit la Sfântul Botez, trebuie să ducă o nouă viață în care să aibă ca scop asemănarea cu Mântuitorul Hristos și totodată să reușească să își stăpânească pornirile pătimase spre lucrurile pământești.

Omul care dorește să devină unul liber trebuie ca la începutul drumului său pe calea desăvârșirii să se lepede de sine, căutând să își biruiască voința de a săvârși mereu lucrurile care îi plac trupului dar păgubesc sufletul. Despre un om se poate spune că este cu adevărat liber de abia atunci când domnește asupra patimilor ce se află în sufletul său. Abia atunci când omul renăscut prin harul Duhului Sfânt va ajunge să își stăpânească nu numai gândurile, ci și faptele, se va putea spune despre el că este un creștin adevărat și că urmează cum se cuvine, Mântuitorului Iisus Hristos.

Ținta acestor nevoițe duhovnicești ale creștinului este fără discuție aceea de a ajunge la starea de nepățimire și de a se putea bucura de lumea aceasta privind-o într-un chip curat. Sfinții Părinți au învățat întotdeauna faptul că lumea înconjurătoare a fost făcută de Dumnezeu cu scopul de a îl apropia pe om de Sine și de a-i da posibilitate să își arate bunătatea față de semenii săi. Din păcate, atunci când omul se limitează la înțelegerea creației numai în scopul lor pământesc și nu o vede ca pe o „oportunitate” pusă la dispoziție de Creator pentru a crește spiritual, arătându-și generozitatea și bucuria de a dăruși și aproapelui său, din cele pe care le are, atunci omul cade în moartea spirituală și într-o stare de nesimțire care nu face cinste unei făpturi care a fost creată cu scopul de a tinde spre asemănarea cu Dumnezeu.

Din păcate, nu toți creștinii pot ajunge la starea de nepățimire, căci chiar dacă cei mai mulți dintre ei duc lupta cu patimile și cu îngerii răi, cu scopul de a nu se lăsa cu totul stăpâniți de aceștia, totuși mulți dintre ei se mulțumesc cu un nivel duhovnicesc nu foarte ridicat, căzând în autosuficiență.

Alții care sunt mai trândăvi de fel și nevegheți cu mintea la gândurile rele ce se abat asupra lor, unii ca aceia nu vor reuși niciodată să crească duhovnicește, ba chiar dimpotrivă, alegând să meargă pe calea ușoară și zicând că nevoițele pe care le-au făcut sunt suficiente, ei vor cădea înapoi în patimile care i-au robii mai înainte.

Din fericire există și o „elită”, am putea spune, a creștinilor nevoitori care ajung la „vârsta bărbatului desăvârșit”, adică au crescut atât de mult duhovnicește, încât reușesc să se asemene cu Mântuitorul atât cât îi este cu putință unui om în viața aceasta. Ei reușesc după lungi perioade de nevoiță să ajungă la nepățimirea sau libertatea deplină în care mintea lor reușește să biruiască orice ispită de îndată ce i s-a furiașat în suflet. Acești creștini care ajung la această stare de libertate deplină față de împățimirea de cele pământești, consideră că orice gând despre ceva din veacul acesta este o pierdere de timp, iar preocuparea cu lucrurile pământești, care nu sunt de trebuință fericirii veșnice a sufletului, o consideră moarte spirituală. Deși această stare pentru ei a devenit o obișnuință știind să își țină pururea ocupată mintea cu gândul la Dumnezeu, ea (starea de nepățimire) nu a devenit o însușire inalienabilă a firii așa cum o aveau sfinții părinți.

Deși e înlesnită în mare parte de obișnuința pătrunsă în fire, ea are nevoie totuși de o susținere din partea voinței creștinului, care pe mai departe nu trebuie să se creadă infailibil în fața patimilor și să conștientizeze că atâta vreme cât este încă supus morții și stricaciunii, este supus și posibilității de a greși înaintea lui Dumnezeu.

Starea de nepățimire trebuie să fie pentru creștinul nevoitor ținta tuturor exercițiilor sale ascetice. Ea este sinonimă cu o stare de liniște a gândurilor în care creștinul nu mai privește pe semenii săi cu vreun interes pământesc, ci se roagă doar pentru mântuirea lor, indiferent dacă aceea l-au iubit sau nu în viața aceasta.

Un mare părinte din pustia Egiptului și anume Isaia pustnicul spunea că „Atâta timp cât ține războiul, omul petrece în frică și cutremur cu gândul că poate birui sau poate fi biruit azi, ori poate birui sau poate fi biruit mâine. Căci lupta încordează mintea nelăsând-o să se dea bătută în fața atacurilor Vrăjmașului. Dar mai devreme sau mai târziu creștinul tot va cădea în patima din neatenția Sa, dar și din îngăduința lui Dumnezeu din două motive.

Cel dintâi pentru a fi conștient că toate câte le are sunt prin ajutorul lui Dumnezeu care i-a oferit Harul pentru ca el să conlucreze cu el și să sporească în bine.

Cel de-al doilea, pentru că omul străbătând o dată drumul spre nepățimire, prin multe și aspre nevoițe duhovnicești până la starea la care a reușit să ajungă atunci când a căzut din nou în patimă, să câștige experiența necesară pentru ca atunci când va mai fi din nou frământat de

tentația de a cădea în patimi, să le facă față și să iasă biruitor din luptă”.

În schimb pentru cei ajunși la nepătimire căderile în patimi deja nu se mai petrec cu trupul ci doar cu mintea, căci nepătimășul nu mai e tulburat de războiul trupului, ci doar de tulburarea minții care poate pofti din neatenție și poate „supăra” pe Duhul Sfânt și alunga de la sine. Însă cei care au o viață duhovnicească înaintată știu cum să evite aceste stări de împrăștiere a minții sau dacă au căzut în ele știu să nu deznădăjduiască și să se pună repede pe picioare cunoscând din înțelepciunea lui Dumnezeu că dacă nu ar fi căderi nu ar putea fi nici ridicări la stări duhovnicești mai înalte.

Cristian Radu